

MedlemsNytt för Riksförbundet

Finska Krigsbarn

Årgång 14

Nr 4 2009

70 år sedan barntransporterna började

Stig och Bengt Appelgren skidar tillsammans med sin "krigsbror" Bob Olin, på tomten i Saltsjö-Duvnäs vintern 1940.

Nostalgisk återträff i Hofors 65 år senare

För 65 år sedan rullade ett tåg med 222 krigsbarn från Kemi med omnejd in på spåret alldeles utanför Värnaskolorna i Hofors.

I september arrangerades en nostalgisk återträff där "barnen", nu pensionärer, mindes bl a sin gamla karantän. Sid. 7-9.

Det är i dagarna 70 år sedan vinterkriget bröt ut, 30 november 1939. Bara två veckor senare, 15 december, avgick den första transporten med finska barn till Sverige, sådana som kom att kallas krigsbarn.

Det var på initiativ av utrikesministerns hustru **Maja Sandler** och **Hanna Rydh** som denna snabba aktion kom till stånd, dock efter ett visst motstånd från finsk sida.

Syskonen **Stig, Bengt** och **Carita Appelgren** från Åbo kom till Sverige med en av de första transporterna. De var så "gamla" vid avresan, 14 resp 12 och 12 år, att de har klara minnen av både kriget och tiden före kriget, liksom av sin krigsbarnstid.

Stig är så vitt vi vet det äldsta krigsbarnet och tillika krigsveteran liksom Bengt. De bosatte sig så småningom i Sverige medan system Carita hamnade i Österbotten.

Vi har bett dem minnas tillbaka 70 år i tiden. Läs deras berättelser på

Sidorna 4-6.

Systrarna Ritva Thidling, Lomma, och Raija Lagerdahl, Borås, mindes både ställena i Hofors och kamraterna där.

Organisationsnummer 878001-7862

Från redaktionen

Det är ofrånkomligt att en medlemstidning som denna har en delvis nostalgisk karaktär. Vi har alla samma bakgrund, förflyttade från fosterlandet för närmare 70 år sedan. De flesta av oss minns någonting från den tiden, åtminstone något av tiden som krigsbarn i Sverige.

Detta nummer är extra nostalgiskt eftersom det är jämnt 70 år sedan vinterkriget bröt ut och därmed barntransporterna.

Det var egentligen inte Sovjetunionens angrepp på Finland som är "roten till allt ont" – det började snarare den 23 augusti 1939 när Hitler och Stalin med Ribbentrop-pakten gjorde upp om hur de skulle dela upp Europa mellan sig. Det gav Stalin "fritt fram" att erövra Finland.

Det blev också startpunkten för andra världskriget som medförde så mycket lidande och elände för hela världens befolkning, framför allt för barnen.

Så det är logiskt att föreslå 23 augusti som "Minnesdag för Krigets Barn", av alla sorter.

* * *

Utlandsfinländarparlamentet har sin sjätte session 24-25 maj 2010 i universitetets lokaler i Helsingfors. RFK har rätt att delta med två representanter.

RFK har deltagit varje gång hittills. Resultatet senast blev att krigsbarnen fick sitt medborgarskap tillbaka gratis, om än enbart de fem sista månaderna.

Jag räknar med att RFK ska skicka representanter även denna gång. Har du frågor som vi bör ta upp och motionera om? Hör av dig! Det är bråttom, för motions-tiden går ut redan 24 februari. Och RFK-styrelsen bör hinna behandla förslagen innan dess.

Detta nummer av tidningen är ett par veckor förse-nat. Datorn exploderade, som ett pistolskott. Experterna på min verkstad lyckades rädda det mesta av innehållet på hårddisken, men det tar tid att lära sig ett nytt redigeringsprogram.

Med önskan om en bra vinter med bärkraftiga isar och gott liv därunder!

*Kai Rosnell, chefredaktör
kai.rosnell@comhem.se*

Detta nummer av MedlemsNytt är tryckt hos
Knivsta Tryckeri AB, Knivsta, i december 2009.

I detta nummer:

	sidan
Från redaktionen	2
Ordföranden har ordet	3
Minnesdag för Krigets Barn?	3
Webbmaster sökes	3
De kom med de första transporterna	4-5
Äldsta krigsbarnet även krigsveteran	6
Mitt vinterkrigs värsta fiasko	6
Skakande berättelser i Reading	7
2000 krigsbarn i Saint Paul's	7
Återträff i Hofors	8-9
"Vi har inte haft det värst under kriget"	10
Kusinen som glömdes bort	11
Fem miljoner i forskningsbidrag!	11
Är du med på bilden?	11
Ruotsin Suomalainen	12
Nygamla medborgare välkomnades	13
Författarafton nästa höst?	13
Krigsfaderlösa registreras	13
Historia där krigsbarnen är med	14
Haparandaresan 2010	15
På gång i lokalföreningarna	15
Vänämöinens hälsning	16

Utgivning

Nästa nummer av MedlemsNytt planeras utkomma i början av mars 2010, deadline 15 februari, därefter i mitten av juni, början av september och december.

Direktanslutna till RFK

Medlemsavgiften för direktanslutning till RFK är 150 kr. per år. Tidningen ingår i priset.

Prenumeration

Årsprenumeration SEK 100:-- (för icke-medlemmar) till RFK:s pg 424 54 97 - 5.

I Finland (och övriga världen) 14 Euro till Kai Rosnell, bankkonto (Porin Osuuspankki) 570081 476 212, eller RFK:s konto ovan. Glöm inte ange namn, adress och vad betalningen avser.

Redaktionen för MedlemsNytt:

Matts Imhagen, ansvarig utgivare, Lundmansg. 11 B, 761 45 Norrtälje. Tel: 0176-12029.

E-post: matts_imhagen@hotmail.com

Kai Rosnell, chefredaktör (redigering, layout), Kølängsv. 10, 741 42 Knivsta. Tel: 018-380009.

E-post: kai.rosnell@comhem.se

Irja Olsson, Näckrosstigen 7, 806 49 Gävle.

Tel 026-167678. E-post: irja.olsson.gle@telia.com

Sinikka Ortmark Stymne, Hantverkarg. 75, 5 tr, 112 38 Stockholm. Tel 08-6528907.

E.post: sinikka.stymne@bredband.net

Tapani Rossi, Frejgatan 3 D, 243 34 Höör.

Tel: 0413-24236. E-post: tapani@rossi.se

Riksförbundets hemsida: www.krigsbarn.se

— Ordföranden har ordet: —

Norrtälje i december 2009.

Välkomna till ännu ett nummer av vår tidning MedlemsNytt. Jag hoppas att även det här numret ska tilltala dig som läsare. Det krisade till sig när vår redaktör **Kai Rosnells** dator kraschade med allt som fanns i den, men allt ordnade sig, som tur var.

Kai gör ett enastående arbete för oss krigsbarn, och det är inte enbart tidningen han lägger ner mycket tid och pengar på, han hjälper även till att finna våra uppgifter i olika arkiv. Många av våra medlemmar har framfört uppskattning för allt det arbete Kai lägger ner. Tack Kai!

Krigsbarn förekommer i media: krigsbarn som är apatiska, ensamma krigsbarn, papperslösa krigsbarn, gömda krigsbarn, krigsbarn som barnsoldater. Kan våra erfarenheter och sympati för dagens krigsbarn vara till hjälp? Visserligen kommer nutidens krigsbarn från helt andra förhållanden än de vi kom ifrån, men ändå. Kan du och jag vara stödpersoner, ge stöd, vara en länk?

En tanke som framförts är att få till stånd en årlig krigsbarnsdag, gärna med EU, helst en internationell dag. För att det ska kunna bli verklighet krävs förankring på hög politisk nivå. Sondering pågår.

Vi har många författare i våra led, även krigsbarns barn som skrivit om sina erfarenheter. Som jag skrev i förra numret av MedlemsNytt pågår planering med förhoppning om att kunna genomföra en författarafon i början av nästa år. Finlandsinstitutets stora sal har varit ett tänkbart alternativ men i skrivande stund är det osäkert och andra alternativ kommer att sökas.

Eventuellt finns svaret på annan plats i tidningen.

Att skriva ner sina erfarenheter kan vara en avlastning.

En av mina navigationselever på Norrtäljeanstalten håller på att skriva en bok och ber mig läsa, kommentera och besvara frågor. Ett hedersamt uppdrag.

En erfarenhetsbok som jag nyligen läst är skådespelaren **Michael Nyqvists** "När barnet lagt sig."

"En dag satte jag mig ner och började skriva. Jag ville försöka förstå den där luftfärden, när jag sträcks över från en famn till en annan och i den famnen får jag ett namn och en adress. Det är nog därför jag ha skrivit boken".

Michael Nyqvists ord varför boken kom till kan appliceras på många av de våra som skrivit ner sina berättelser. Hans första biologiska släkting är hans dotter. Att söka efter sina rötter är en stark drivkraft. Många av stegen i boken känner vi nog igen, jag gör det fast jag var fosterbarn och inte adopterad.

Michel Nyqvist spelade den manliga huvudrollen i "Den bästa av mödrar".

Planera för återträff i Haparanda i april, även du som inte var med för fem år sedan, när kungen avtäckte statyn Ero. Se närmare information på annan plats i tidningen.

Jag önskar dig en riktigt fröjdefull jul och ett Gott Nytt År!

Matts

Minnesdag för Krigets Barn?

– Varför inte instifta en **Krigsbarnens dag**, föreslår **Tapani Rossi** i den blogg han startat på nätet.

Utan att veta att förslaget framförts tidigare, för drygt tio år sedan. Den gången fick det föga genomslag.

Men idén kanske är mogen att utvecklas.

Men som **Brita Stenius Aarniala** och **Sinikka Ortmark Stymne** påpekar finns det andra liknande organisationer som känner sig lika berättigade till sådan uppmärksamhet.

Så varför inte arbeta för en "Minnesdag för Krigets Barn"?

Den skulle omfatta inte bara krigsbarn i vår mening, utan även andra barn som på något sätt drabbats av kriget: faderlösa, evakuerade, barn till ockupationsmaktens soldater, flyktingbarn.

Ett lämpligt datum har föreslagits: 23 augusti. Det var den dagen år 1939 som Molotov-Ribbentrop-pakten undertecknades, pakten som

Hitler och Stalin ingick och som var starten på det elände som drabbade miljoner barn i hela världen.

Det finns redan Internationella Barndagen som firas första måndagen i oktober, för att uppmärksamma FN:s barnkonvention. Det är Unicef som har ansvaret för att detta sker.

Den 28 december benämns Värnlösa barns dag, tidigare Menlösa barns dag, till minne av kung Herodes dödande av alla pojkar efter Jesu födelse (enligt Bibeln).

Barnens dag firas enligt Wikipedia 13 maj varje år i Sverige som en lokal festdag med speciella aktiviteter för barn.

Ett forum för att åstadkomma en Minnesdag för Krigets Barn kan tänkas vara Unicef, möjligen i samarbete med EU.

Kai Rosnell

Fotnot: Tapanis blogg har adressen www.krigsbarn.com och det går bra att lägga in egna kommentarer.

Webbmaster efterlyses

RFK:s hemsida står inför en förändring. Webbmaster Lasse Ulvemo har sagt upp avtalet med RFK vilket innebär att vi har vår nuvarande hemsida med adress www.krigsbarn.se till och med maj månad 2010.

Hur den ska se ut därefter och vem som ska göra den och vara webbmaster är helt öppet.

Det finns ett förslag att gå ihop med krigsbarnsorganisationen i Finland om en gemensam hemsida, med speciella sidor för oss. RFK har gjort en framställan om detta till systerorganisationen där. Frågan utreds för närvarande.

Vet du någon som skulle kunna och vilja åta sig uppgiften att skapa och sköta RFK:s hemsida?

Ta kontakt med ordf. **Matts Imhagen** eller någon i styrelsen eller redaktionen!

K.R.

Det hände för 70 år sedan...

Vinterkriget bröt ut 30 november 1939. Det är 70 år sedan.

Bara två veckor efter krigsutbrottet började transporterna av barn från Finland till Sverige, och snart därefter också till Norge och Danmark.

Syskonen **Appelgren** var med på en av dessa första transporter från Åbo till Stockholm. Och de minns...

De kom med de första transporterna

Under de senaste åren har vi då och då kunnat läsa i tidningar och höra radioprogram om "krigsbarnen" som sändes till Sverige, Norge och Danmark. Vi har fått höra hur illa de mådde och hur orätt det var att sända dem bort till främmande land.

Många har först nu i mogen ålder "insett" att mycket av deras svårigheter senare i livet säkert berodde på "förvisningen" från hemlandet. Detta får aldrig hända igen, säger de.

Jag är själv ett krigsbarn och jag vill nu berätta litet om hur föräldrarna kände det när de sände sina barn till ett annat land och vilt främmande människor.

Bomblarm...

Vid vinterkrigets utbrott hösten 1939 bodde vår familj i centrum av Åbo. På grund av bombardemangen, som gjorde att en stor del av dygnet måste tillbringas i skyddsrum, blev det ohållbart att bo kvar.

Den 6 dec 1939 for vi, min bror **Stig** och min tvillingbror **Bengt** och jag **Carita (Caja)** till Prästkulla gård i Tenala i västra Nyland. Jag tror att vi bodde där ca två veckor, då började bomber falla också i de trakterna.

...varje dag

Åbo, landets andra stad, hörde till de mest bombade. Under de 105 dagar vinterkriget varade var det bomblarm varje dag, ibland flera gånger om dagen.

Skolorna stängdes. Våra föräldrar beslöt sända oss till Sverige med en av de första krigsbarnstransporterna. Vi åkte båt Åbo-Stockholm. Jag hade fått en ny grannröd kappsäck (den har jag kvar efter 70 år, den finns på vinden och innehåller våra julgransprydnader).

På hotell Anglais, som var uppsamlingsplats för finska krigsbarn, fick svenskarna välja vem de vil-

Syskonen Appelgren i Åbo före avresan till Sverige, fr v Bengt, Carita och Stig.

le "adoptera". Naturligtvis valdes små söta barn först. Oss ville ingen ha, vi var för gamla, 12 och 14 år, och varken söta eller små.

Men jag försökte på olika sätt väcka uppmärksamhet, jag hjulade, slog volter och stod på huvudet.

Bästa tänkbara

Nu blev det resultat! Jag kom till familjen **Oskar Olin** som bodde i Östermalm, och mina bröder fick åka till brodern **Gösta Olin** i Saltsjö-Duvnäs. Bättre och trevligare familjer kunde vi inte ha fått.

Familjen Oskar och Greta Olin hade en dotter **Britt**, som var två år yngre än jag. Hon och jag delade rum och blev mycket goda vänner. Något slags hemkänsla gav också det faktum att familjen Olins hembiträde hette **Ally**, och vår hemma i Åbo hette **Alli**.

Jag gick sedan i Nya Elementarskolan för flickor på Kommendörs-gatan på promenadavstånd från Ulrikagatan där Olins bodde. Bröderna började i Saltsjöbadens Samskola.

Flickorna stirrade

Min första dag i skolan minns jag mycket bra. Eleverna hade hört om den "finska flickan" så det var fullt med flickor som stod i dörren till klassrummet och stirrade och var förvånade över hur lätt det var att förstå "finska". Senare blev jag god vän med många av dem.

Ur mammas brev till mig:

Åbo den 24/12/1939. *Min egen älskade flicka! Nu har du säkert redan skrivit så jag får höra om resan och första emottagandet i Stockholm m m.*

--- Vi ha suttit i skyddsrum onsdag 2 ggr, ena gången 3 timmar, torsdag 2 ggr, fredag flere gånger och lördag första alarmet kl 12, andra just som jag skulle föra första skeden till munnen och tredje gången just som vi hade fått maten uppvärmd igen. Men då blevo vi förargade pappa och jag och åto lugnt, drucko kaffe och gingo ingenstans ehuru larmet räckte 2 timmar...

Varma kyssar MAMMA

forts på nästa sida →

Carita Wiklund minns med glädje sin krigsbarnstid.

Åbo juldagen kl 5. Min lilla flicka. - - - Jag måste skriva igen, då tankarna oavbrutet äro där hos er. Vi har haft en så tung dag igen. I morse var det 29 gr kallt, så vi trodde att vi skulle bli förskonade från "julklappar" från skyn. Men sirenerna började tjuta kl 11. 2 timmar sutto vi i källaren. Vår enda glada tanke är: huru härligt att barnen ha det så bra...

Din egen MAMMA

Kära älskade barn. Vad vi äro lyckliga (i all vår bedrövelse) över att ni trivs så bra hos de vänliga människor ni hamnat hos. Visa er riktigt på styva linan vad beträffar vänligt och hjälpsamt uppträdande... Vänlighet kostar så litet, men ger mångfaldigt igen.

Hjärtliga kramar

från din egen PAPPA.

Mamma skrev att hon sett på kartan att jag bodde ganska nära Stadion och om jag redan hade varit där och skrunnit. Det hade jag gjort. Jag hade varit på Stadion på samma gång som Sveriges isprinsessa **Maj-Britt Röningberg** var där och tränade. Jag var lycklig och höll mig nära henne men vågade inte prata med henne. Jag hade redan hemma i Åbo idkat konstakning några år och tävlat så smått. I skolan var gymnastik det roligaste.

För övrigt gjorde Britt och jag vad som var vanligt bland barn i vår ålder, vi skidade på Gärdet, åkte kälke i backarna och hemma satt vi och ritade mycket.

"Enbart ljusa minnen"

En gång då Britt och jag satt i baksätet på firmans bil undrade vi varför så många damer neg och herrar bugade sig när de såg bilen. **Lennart**, chauffören, förklarade att bilens registerplåt var den första efter de kungligas bilar. Jag tror att vår var A 32. Man trodde antagligen att vi var prinsessor?

Timlön 25 öre

Vi var på väg till Norrmalms Livsmedel för att se var farbror Gösta och farbror Oskar arbetade. Firman hade grundats av deras far och bröderna var VD och vice VD. Norrmalms Livsmedel var en stor chark- och livsmedelsfabrik med många butiker i Stockholm.

Så mycket gott hade jag inte sett förut. Britt och jag fick hjälpa till litet på en kakavdelning. Jag tror att vi skulle dekorera småkakor och vi fick 25 öre i timmen i lön.

Åbo 23 jan 1940. Käraste min flicka! Tack skall Du ha kulti för Ditt brev, som jag fick den här gången på 4 dagar. Dina brev äro så trevliga ty från dem får man veta så mycket.---

De sista tiderna har tagit duktigt på. - Hemma hos oss i salen är det som i en kyrka. De övre fönstren äro hela och ljuset strömmar in endast uppifrån. Och då möblerna är borta gör det ett så kyrkaktigt intryck. De flesta möblerna ha vi lyftat in i

sängkammaren, så vi ligger i säng och hör på nyheterna. 50 meter från oss föll den närmaste bomben...

MAMMA.

Sex dagar efter detta brev skrevs dödades vår mamma av en bomb i det största flyganfallet mot Åbo under vinterkriget. Hon blev 36 år. 38 människor omkom den dagen, de flesta utanför posthuset. Porten till skyddsrummet i posthuset var låst och den man som var ansvarig för det begick senare självmord. Skadorna på stenfoten finns ännu kvar. Pappa hade suttit i ett annat skyddsrum.

Nu följde en mycket svår tid. Pappa fick komma på ett kort besök till oss i Sverige. Familjen Olin ville gärna att jag skulle stanna hos dem för gott men det kunde jag inte alls tänka mej. Jag ville tillbaka till Åbo och hem.

Några dagar efter att pappa rest hem igen ropade farbror Oskar på mig. Han satt och hörde på nyheterna och jag brukade översätta om det var finska nyheter, jag kunde ju finska bevars. Men den här gången hade han hört pappas namn nämnas.

Jag berättade att pappa hade blivit utsedd till medlem i gränskommissionen, emedan han efter 25 års officerstjänst i tsarryska armén hade god kännedom om ryska förhållanden. (Man kan undra hur det kändes att samarbeta med ryssarna som hade dödat hans hustru en månad tidigare?)

Vi åkte hem till sommaren. Familjen Olin har jag hälsat på många gånger. Brevväxlingen var ganska livlig, breven har jag kvar. På bilresa med min man och tre barn sommaren 1961 besökte vi dem på Ingarö.

Jag har bara ljusa minnen från min tid som "krigsbarn".

Nu bor jag sedan 1950 i Jakobstad i Österbotten.

Carita Wiklund
(Appelgren)

Se även nästa sida!

Syskonen ägnade sig mycket åt gymnastiska övningar. Fotot från 1939.

Äldsta krigsbarnet även krigsveteran

Krig och fred.

Det föll en bomb. Min mor kastas till marken. 20 grader kallt. Hon fördes till sjukhus. Där dog hon, 36 år gammal. 28 andra dödades samtidigt på samma plats mitt i stan.

Vi barn levde i Sverige som några av de första krigsbarnen. Vi hade kommit två dagar före jul 1939.

Vår krigsfar ägde och verka-

Stig Appelgren år 2007.

de inom ett stort livsmedelsföretag, med en charkfabrik och många butiker runt om i Stockholm.

Min bror och jag gick i Saltsjöbadens samskola. Det var en sensation för mig att få åka tåg till skolan.

Vi åkte kälke i backen mot tågstationen, vi skidade kring tomten i Saltsjö-Duvnäs. Sverige var ett idylliskt land.

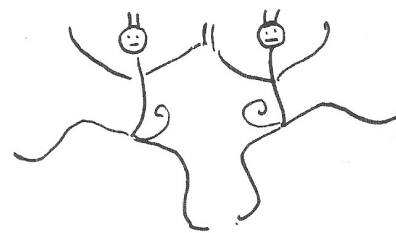
Fem månader varade vår krigsbarnstid, ljus och trevlig. Men den hörde ihop med kriget, som fortsatte.

När vi kom tillbaka till Åbo var vår mor borta. En stor tomhet väntade oss.

Oss väntade också en lång krigstid – fyra år: sträng livsmedels- och klädransonering. Ingen gatubelysning på grund av faran för bombardemang. Mörkläggningsgardiner för fönstren. Tjutande bomblarmssirener – sedan snabbt ner i skyddsrummen där man fick sitta många timmar.

Avbruten, rapsodisk skolgång. Utegångsförbud för ungdom efter kl 21. Arbetsplikt i lantbruket för ungdom över 16 år på sommarferierna.

15 år gammal: skyddsskärskommendering (en sorts hemvärn) att gå vakt vid järnvägsbron vid tågstationen,

Vår "krigsfar" farbror Gösta tecknade av Bengt och mig i ett brev den 5 maj 1940.

med gevär och bajonett, sedan luftvärnsbatteri: skolpojkar skötte en stor del av luftvärnet, under skyddsskärskommendering.

Offentlig dans förbjuden. Endast ett rum i bostäderna för varje finländare enligt ny lag: extrarum måste hyras ut.

Sådan var vår ungdomstid.

Krigsbarnstiden var bara en episod under det långa kriget.

Vi bröder fick senare tack vare vår tjänstgöring vid luftvärnet även status som krigsveteraner.

På den medalj som finska staten 1946-47 överlämnade till krigsbarnens fosterföräldrar i Sverige finns texten "Benignitatis humane Finlandia memor".

Ledigt översatt: "Finland minns medmänsklig välvilja".

Stig Appelgren

(Det äldsta krigsbarnet, 14 år när han sändes till Sverige.)

"Mitt vinterkrigs värsta fiasko"

Min nästan två år äldre bror Stig och jag hamnade hos en god familj i villasamhället Saltsjö-Duvnäs. Vi fick gå vårterminen 1940 i Saltsjöbadens samskola.

Där upplevde jag rätt snart mitt värsta nederlag under vinterkriget, ett fiasko som ger mig skammens rodnad ännu 70 år senare.

Läroverket ställde till med ett stort evenemang under den stolta paroll som syntes lite överallt i Sverige: Finlands sak är vår.

I Saltis var alla lärare och elever med i den största salen plus diverse notabiliteter utifrån samhället. Den införskaffade orkestern spelade ett pampigt stycke. När det blev tyst reste sig rektorn och harklade sig:

– Vi vet ju alla vad som uppfördes. Men vi ska låta vår nye unge

Bengt Appelgren var under sin tid som journalist på Expressen känd för sin formuleringskonst och sin humor.

vän från Finland berätta det.

Han viftade åt mitt håll och jag steg upp på ben av spagetti.

Jag hade hört stycket men visste inte vad det hette. Efter en lång stund av tystnad förstod rektor att jag inte kände igen att det var *Björneborgarnas marsch*.

Han antydde att jag var för tagen av stundens allvar och därför teg. Ingen skrattade, någon fnissade och jag dog.

Finlands försvarsmakt fick behålla sin honnörsmarsch för att uppmuntra mera mottagligt folk.

Bengt Appelgren

(Även kallad "Starke Arvids son" i makan Gunilla Lindbergs kåserier i UNT.)

Skakande föreläsningar på krigsbarnskonferensen

Vi är inte ensamma om krigsbarnsupplevelserna.

Detta kom fram med all önskvärd tydlighet vid krigsbarnskonferensen i Reading 9-11 september 2009.

Vid universitetet i Reading nära London har man en särskild avdelning för forskningen kring barn i krig. Man har också kommit överens om att där grunda ett arkiv för litteratur på området. Dit kan man sända all publicerad text som handlar om krigsbarn på ett eller annat sätt.

Under konferensen talade **Natalia Benjamin** om de baskiska barnen, som sändes till England år 1938. **Julie Summers** berättade om de problem som uppstod då över fyra miljoner mer eller mindre krigsskadade brittiska pappor återvände hem efter fredsslutet. Familjerna fick inte stöd och skilsmässor och andra svåra slitningar var vanliga.

– Effekterna är fortfarande märkbara, 65 år efteråt, sa Julie Summers.

Samma problem berördes av dr **Helga Spranger** från Tyskland.

Dottern till en judisk far, **Teresa von Sommaruga-Howard**, berättade om hur hon i hela sitt liv försökt lappa ihop bitarna av sina och familjens traumatiska upplevelser. Hon anser att samhället genom att tuga ihjäl det förflutna har gått miste om mycken minnestradition.

Teresa leder nu en grupp som försöker sammanlänka det förflutna med nutidens vardag till en både personlig och samhällstillvänd helhet.

Margaret Simmons berättade om brittiska krigsbarn i Australien, och **Baard Borge** berörde den svåra

frågan om de tusentals nazivänliga och samarbetsvilliga norska familjerna. Efter kriget blev barnen utsatta för mobbning och förakt.

En skakande föreläsning hölls av **Regina Weiser** från Tyskland. Hon talade om vilka rekommendationer för barnuppfostran mödrarna gavs i Nazityskland. Barnen skulle ”härda”, dvs. ges så lite ömhet och ögonkontakt som möjligt och läras disciplin t.ex. genom att vänta på maten.

Dessa rekommendationer fann delvis sin väg till Finland. Många av oss minns bl.a. den förfärliga regeln om att spädbarn fick matas bara var fjärde timme, och hur man vid vårdcentraler och i handböcker påstod att småbarn blev ”bortskämda” av att hållas i famnen för länge!

Israelen **Nathan Durst** överlevde själv Holocaust, och utbildade sig efter krigsslutet till psykoanalytiker. Han leder nu en grupp överlevare, vilka trots sin ålder försöker komma till rätta med sitt förflutna.

Pentti Andersson från Stockholm talade om de finska krigsbarnens posttraumatiska stresssymtom. Själv representerade jag (Brita) Finland med att tala om våra krigsbarns språk (MedlemsNytt 3/07).

*Brita Stenius-Aarniala
Pertti Kavén*

Fotnot: Föredragen kan ses och höras på denna webbadress:

<http://mediasite.reading.ac.uk/mediasite/Catalog/Front.aspx?cid=d70d26dd-cc60-4077-a9c6-1c995d4b6884>

Speglingar, reflexioner

Nio krigsbarn i Helsingfors har sedan april 2008 samlats i en skrivargrupp under ledning av **Kari Kaisla**, som har stor erfarenhet av sådan verksamhet.

Deltagarna skrev, alstren lästes högt, och så föddes tanken att samla dem i en antologi.

Nu är den färdig och tryckt under titeln ”Heijastuksia” (”Speglingar” eller ”Reflexioner”).

Den innehåller berättelser om livet som evakuerad, krigsbarn eller faderlös, både dikt och prosa.

K.R.

Kari Kaisla (red): *Heijastuksia*. Neiro, 2009.

2000 krigsbarn i Saint Paul's Cathedral

Över tvåusen krigsbarn från hela världensamlades i **St. Pauls Cathedral** för en minneshögtid den 1 september. Storbritanniens krigsbarnsorganisation **the Evacuees Reunion Association** hade organiserat festen och hyrt katedralen. Londons borgmästare och vice premiärminister hedrade tillfället, som bevakades av radio och TV.

Man började med att fanorna bars in och man placerade Minnesboken framme vid altaret. I denna ”**Book of Remembrance**” har man tecknat upp namnen på alla de barn som dog under evakueringarna, ett namn per sida.

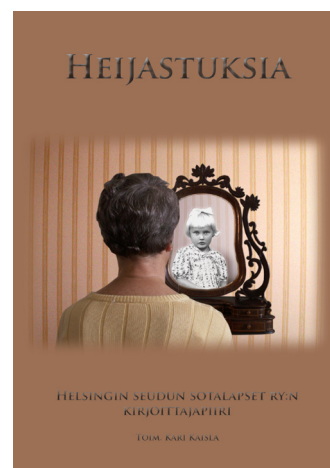
Fyra krigsbarn berättade öppet om sina minnen och känslor. Krigsbarnsorganisationernas egen präst **Hugh Ellis** hade som tema för sin predikan valt mottot ”sanningen skall göra er fria” (Joh.8:32). Ellis talade om hur historieskrivningen och gemenskapen inom krigsbarnorganisationerna ska ge oss mod att se bakåt. När vi förstår vad som hänt kan vi frigöra oss från onda minnen, ge plats för de goda minnena och få en gladare och friskare ålderdom.

Det var meningen att Royal Air Force skulle hedra festligheterna med att flyga över katedralen med sitt gamla Lancaster bombplan. Detta inställdes på grund av vädret.

Sammandrag av en rapport av

Pertti Kavén.

Brita Stenius-Aarniala

När 222 krigsbarn kom till Hofors

Det blev en nostalgisk återträff när ett 40-tal finska krigsbarn samlades i Hofors 19 september, de flesta från Kemi med omnejd.

På Hembygdsgården visade **Lasse Forslund**, ordf. i hembygdsföreningen, bilder av hur Hofors såg ut när tåget med 222 barn från Kemi rullade in i brukssamhället för 65 år sen.

Då hade Hofors cirka 16 000 invånare, nu finns där ungefär 9 500.

På gaveln till Hembygdsgården avtäcktes en minnesplatta.

– Huset är K-märkt, det ska aldrig rivras, sa **Jouko Rajaniemi** som tagit initiativet till återträffen och organiserat den.

Skolan som karantän

Värnaskolorna användes som karantän för de finska barnen, och många av dem gick i skola där senare. Rektor **Barbro Risberg** öppnade lokalerna tillfälligt för besökarna.

Irma Heiskanen, numera bosatt i Haparanda, mindes vilket klassrum hon hade, högst upp, närmast den gamla banvallen där tåget rullade in, behändigt nära för barnen att ”ramla” nedför slänten och in i skolan.

Irja Olsson har i sin bok ”*Soldatens dotter*” utförligt beskrivit ankomsten till Hofors och Värnaskolorna, samt vistelsen i karantän i väntan på att komma till en familj som ville ha ett finskt barn.

”*Det liknade hästmarknad, och för många var det den mest förnedrande händelsen under hela vistelsen*”, skriver hon.

Hela Kemi-kontingenten på återträffen i Hofors.

Överraskande möte

Vid lunchen i församlingshemmet fick systrarna **Raija Lagerdahl**, nu i Borås, och **Ritva Thidling**, Lomma, träffa gamla bekanta från Kemi som återvänt till Finland. Raija blev snabbt igenkänd av grannen och klasskamraten **Raili Räsänen**.

– Hon vet mer om mig och min släkt än jag själv, kommenterade Raija.

Kommunalrådet **Marie-Louise Dangardt** välkomnade, ”Kylä-pelmannit” (byspelmännen) från Hofors underhöll, undertecknad berättade om hur man kan hitta sina rötter i arkiven, och religionshistorikern **Kaarina Drynjeva**, en av de

222, föreläste under ämnet ”Krigsbarn och mer människa”.

”Det har gjort ont”

– Sextiofem år och en sommar har det tagit mig att få fram det jag ska säga i dag, började hon. Det har gjort mer ont att vara krigsbarn än jag förstätt. Vår utvandring väcker alltså frågor.

(Se en resumé av hennes föredrag på nästa sida.)

Hon kom med en äldre syster och en bror till Hofors, och ”föll offer” för den svenska välmeningen:

– Det är bäst att du inte träffar din syster och bror, så att du glömmes

forts på nästa sida →

Jouko Rajaniemi och Kaarina Drynjeva hade mycket att prata om.

Systrarna Arja Kerttula, Irma Larsson och Irja Olsson kom samtidigt till Hofors.

Evig minnesplatta på Hembygdsgården

finskan, för då lär du dig svenska lättare, sa hennes Svea-mamma.

Latent hot

Kaarina har inte personligen haft ont av att hennes far var en sovjetmedborgare som deserterade från Röda Armén på 1920-talet och kom till Rytikari utanför Kemi där han gifte sig med en finska.

– Men det blev problem för mina föräldrar **Nikolai** och **Impi** efter kriget. Han kände hela tiden hotet om repatriering och vad det kunde medföra. Sovjet hade ju sina krigslagar. Så mina föräldrar tog sig med tre tonåringar över isen en februarinatt 1948 till svenska sidan vid Haparanda.

De bosatte sig senare i Hofors och Kaarina förenades med sina föräldrar, en stor förändring jämfört med tillvaron i hennes barnlösa fosterhem.

Gjorde upptäckter

Hur kom det sig att Kaarina blev specialist på olika religioner och universitetslektor i Uppsala?

– Som barn upptäckte jag att det fanns ”många sorter” av allt och att allt kunde ”jämföras” – som knappar i en ask (min svenska mamma var sömmerska). 1945 fick jag en stjärnkikare där bilden ändrades efter ”anlagt perspektiv” (vridningen). 1961 gick jag in i Uppsala domkyrka och föll för ROS-FÖNSTRET – så likt en stjärna!

– På stället fattades beslutet om framtida studier. Nu försöker jag bli klok på min ryska pappas öde.

Präst ville hon inte bli, det var kontroversiellt under hennes studietid, så nu är hon lärare och handledare för yngre forskare.

– Vi har lärt oss något av krigsbarnskapet, men det har kostat..., säger hon.

Träffen avslutades med festmiddag och underhållning i Konserthallen.

Text och foto: Kai Rosnell

Fotnot: En liknande återträff ägde rum i Gimo i augusti 2003. Konferensanläggningen där användes på 1940-talet som barnhem för finska barn till anställda inom luftförsvaret och pappersindustrin. ”Flygarbarn” och ”pappersbarn” i Finland arrangerade resan till Gimo.

(Reportage i MN nr 3-2003.)

Maiju Johansson avtäckte minnesplattan på Hembygdsgården i Hofors.

Texten på minnesplattan lyder:

Lördagen den 28 oktober 1944 kom 222 finska krigsbarn till Hofors från Kemi med omnejd. Barnen var först i karantän i Värnaskolorna. Barnen placerades sedan i fosterfamiljer men många kom också till olika barnhem.

Raija Lagerdahl (t v) lyssnar förvånad till hur mycket hennes förra klasskamrat och granne Raili Räsänen visste om hennes familj.

Kaarina Drynjeva:

”Vi har inte haft det värst under kriget”

Resumé av mitt föredrag ”Tröst finns” i Hofors 2009, plus några kommentarer.

Vad jag höll var ett tal- och musikprogram som gick ut på att minnen visserligen påverkar identiteten, men att livet är mer än minnen. Jag kretsade kring behovet av tröst och olika anledningar till tacksamhet. Att ha varit krigsbarn är ett öde att leva.

Är det jag som myntat uttrycket ”en gång krigsbarn, alltid krigsbarn”? Sant är det i alla fall!

Fastän jag är allvarligt lagd lät jag humoristiska undertoner finnas med. Bland annat skämtade jag om vår ”gråtmildhet” och samtalade i omgångar med ”Jumala” om sakernas tillstånd. I fantasin fick också en åter-samling av krigsbarn ske i himlen.

Jag har i sextiofem år och en sommar stött och blött **påverkansgraden** – på gott och ont – av mina krigsbarnsupplevelser. De var inte förfärliga, bara rätt besvärliga. I årtal har jag funderat på – om, när, hur och i så fall var – jag skulle föra sakerna på tal. Tillfället kom – i Hofors! Där skulle jag få reflektera högt. Här – där jag varit ett **Sotbo-barn** innanför järnverkets taggtrådsstängsel.

Gången i föredraget var en resa i tanken och känslan. Jag kom att aktualisera **urscener** – från tåg, karantäner och nya hem – upplevelser av en typ som de flesta haft. Ett par exempel på ”vuxnas misstag med barn” hämtade jag ur mitt eget fall (som ni minns skedde mycket ”för vårt bästa”). Vuxnas välvilja kunde göra ont. Ibland skedde den i blindo för barnet i kläm.

I mitt föredrag gjordes många vanliga ord om till **metaforer**. Ord som resa, barn, paket, rop och exil var tacksamma att laborera med. Allt kunde ha yttre former och inre aspekter (som livsresa och det inre barnet). För orden ”minnen, resa och exil” svärmar jag extra mycket, tanke- och känslomässigt. Lite affär gjorde jag också av uttrycken ”polstjärnans folk”, ”chokladriket” och ”känslans landskap”. Jag gjorde vidare gällande

Kaarina Drynjeva har kommit ut i ljuset: ”I det här huset i Sotbo bodde jag med mina föräldrar och ett par syskon.” Huset är rivet, fotot bevarat.

vissa saker – som att ”vi krigsbarn har en tendens att tänka med hjärtat” – och jag påstod att våra ”dubbelliv” inte ensamt varit en olycklig historia.

Vidare tryckte jag på följande: bristande insikt i vad känslominnet fört med sig är ett handikapp – ett liv i förnekelse – medan upptäckten av faktum ”förklarar mycket”.

Det avgörande synsättet jag hade var ett ihophållet **barn- och vuxenperspektiv**, något som ledde till tankeväckande **brytpunkter**. Den ena var **etisk**: ”Det är bara så smärtsamt att det goda inte alltid är det rätta och det rätta inte alltid upplevs som gott”. Underförstått: det är inte lönt att på ena hållet lida av ”skuld och svek” eller att på det andra ”leta efter syndabocker”.

En annan poäng var **historisk**: ”Minnet hindrar inte att nya misstag görs” (jämför: alla parter förlorar på krig, ändå kan allt hända igen).

En tredje punkt i samsynen av perspektiv var **existentiell**: ”Hur man mår idag, på grund av igår, handlar om ett val. Vill du må bättre idag än igår eller vill du fortsätta vara bitter?”

En fjärde synpunkt var **jämförande**: ”Finska krigsbarn och föräldrapar har inte haft det värst under andra världskriget, låt oss inte glömma det!”

Den femte aspekten handlade

om **en aktiv hållning**: ”vemodets krigsbarn har fått medkänsla på köpet”. Bland krigsbarnsveteraner finns många hjälpsamma ”vardagshjältar” – inte minst i Hofors.

Den sista brytpunkten berörde **livet som en process**: ”Minnesstoden **Ero i Haparanda** representerar krigsbarnsödet på ett suveränt sätt, men vi behöver dessbättre inte stå på samma ställe, livet ut”.

Något av det sista Jumala fick höra (i en ny version av Fader vår för Hofors-krigsbarn) var: ”Taivaan Herra... Svik inte vår **sisu** och låt oss förlåtna förlåta./ Tack för tårarna. Vi är mer tröstade idag än igår./ Låt oss slippa misstag, missförstånd och en förvirrad värld./ Som att förhäva vårt eget öde.”

Här får inblickarna i mitt föredrag sluta.

När jag själv berättat för vänner och bekanta om hur vår minnesdag avlöpte har jag förtjust framfört en paradoxal slutsats: att det kan vara kul att vara krigsbarn!

Mötena, minnena, maten och musiken förhöjde stämningen effektivt, säkert inte bara för mig.

Kaarina Drynjeva

Fotnot: Jumala betyder Gud.

Kusinen som glömdes bort

När **Katarina Vastamäki** beskriver sin far **Mikkos** krigsbarnsresa till Sverige i boken ”Min pappa – ett krigsbarn”, nämner hon att Mikko hade sällskap av sina tre syskon Helena, Jukka och Kirsti.

Hon skriver också att kusinen **Matti Toivonen**, knappt två och ett halvt år, var med.

Avskedet från det finska hemmet beskrivs målande:

”Det **Tyine** (Mattis mor) lyckligtvis inte visste i denna stund var att Matti endast skulle återvända till Ahola en enda gång i sitt liv. Nämligen till hennes begravning.”

Sedan tappar författaren helt bort den lille kusinen.

Vi har återfunnit honom.

Matti Toivonen har inga minnen av resan, han vet bara att den tog fem dagar. Han har inget minne av sina kusiner heller som ”tog hand om” honom under resan.

– Jag har hört namnet Vastamäki. Jag tror nog att jag har träffat någon av kusinerna, på min mors begravning 1998, säger han.

Efter det att han kom till tandläkare **Gerhard Kampff** i Alvesta vintern 1942 har han aldrig varit i kontakt med kusinerna, kom inte ihåg att det funnits några kusiner.

– Jag hade en bra uppväxt, har ingenting att klaga på. Det fanns en dotter i familjen, hon är nio år äldre än jag. Men vi har ingen kontakt längre, säger Matti.

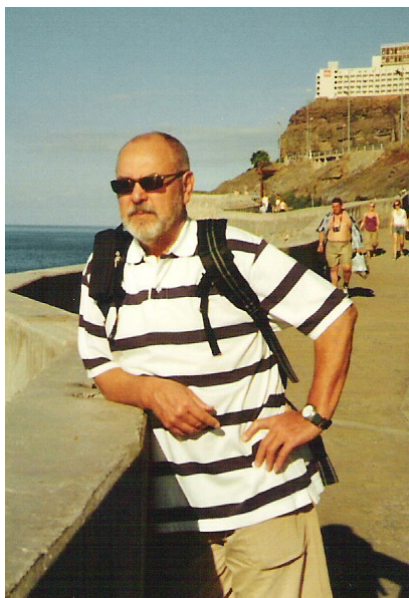
Fem miljoner i forskningsbidrag!

Finlands Akademi har utlovat ett stort bidrag till krigsbarnsforskningen i Finland.

Det är det projekt som **Nina Santavirta** nu håller i och som **Singa Sandelin Benkö** tog initiativ till för många år sedan, som nu får hela 500 000 Euro i bidrag. Det är drygt fem miljoner kronor!

Bidraget bör rimligen räcka till för att slutföra de forskningsprojekt som är i gång.

K.R.

Matti Toivonen hade ingen aning om att hans kusinbarn skrivit en bok där han själv figurerar.

– Däremot har jag kontakt med mina äldre syskon i Finland, en syster och en bror.

– Det är riktigt att jag var på min mors begravning i Ypäjä, men jag hade varit där med min familj och hälsat på ett par gånger tidigare, så jag hann träf-

fa henne innan hon dog. Och hon var faktiskt och hälsade på mig i Alvesta när jag var liten, det minns jag.

Matti kände inte till att hans kusinbarn Katarina Vastamäki skrivit en bok om sin far – där Matti än nämnd på flera ställen.

Hon är medveten om att hon ”tappat bort” kusinen ur boken.

Matti gick ut folkskolan men hoppade av realskolan för att börja jobba i stället.

– Det var inom järnhandeln, jag började som springschas, hade kontorsarbete men blev försäljare.

Han är gift och har två söner.

Han längtar inte tillbaka till Finland.

– Jag vet inte vad jag skulle längta till...

Anmärkningsvärt är att varken Mattis eller kusinernas fosterföräldrar såg till att kusinerna fick träffas. Hemma i Finland växte de ju upp nästan som syskon. Så långa avstånd var det inte fråga om, mellan Alvesta och Tingsryd. Och Mattis mor hade ju brevkontakt med hans fosterföräldrar.

Fosterföräldrarna måste väl rimligen ha känt till kusinens/kusiner- nas existens.

Kai Rosnell

Fotnot: Katarina Vastamäkis bok recenserades i MN nr 1-2009.

Är du med på bilden?

Detta fotografi är taget sommaren 1942 och visar en grupp finska krigsbarn i Sverige, möjligen Blombacka i Molkom eller Björnrud, Säffle.

Från höger Ragnar och Rune Wattulainen, Olavi Åberg, bakom Olavi står Mirjam och håller om sin lillasyster Raili – efternamn saknas.

Sittande i mitten systrarna Eva och Paula – efternamn saknas.

Känner du igen dig eller någon av personerna på bilden – ta kontakt med redaktionen!

Tilaa sinäkin Ruotsin Suomalainen – se on varma sijoitus!

Prenumerera på Ruotsin Suomalainen – en säker investering!

Tel / puh: 08-18 02 67
e-mail: pren.rspress@telia.com
internet: www.ruotsinsuomalainen.com

Nygamla medborgare välkomnades med skumpa

Finlands konsul i Göteborg Eira Parpei (längst till höger) välkomnade ett antal nygamla finska medborgare. Från vänster Raimo Aro, Reino Lamminheimo, Aila Andersson, Kaija Ohlsson, Kai Rosnell, Eero Ahlbäck, Marita Kotinurmi Pähls-son, Ella Johansson, Irma Ahlenius, Orvokki Lingman, Kielo Bengtsson, Jouko Lehtiranta, Marjatta Vaskelainen, Rainer Harri och Anja Vallgren.

Finlands konsul i Göteborg, **Eira Parpei**, tog ett fint initiativ och välkomnade de nygamla finska medborgarna bland krigsbarnen med ”skumpa”.

– Totalt sökte 4 730 gamla finländare i Sverige om att återfå sitt finska medborgarskap, berättade hon.

Men det var bara några hundra krigsbarn bland dem. 380 närmare bestämt, men då är inte de krigsbarn räknade som betalade 300 euro för medborgarskapet, priset som gällde 2003.

Det är ändå mer än hälften av de krigsbarn som är medlemmar i de olika krigsbarnsföreningarna i Sverige.

En av orsakerna kan vara att tiden att återfå medborgarskapet utan

avgift var så kort, de fem första månaderna av 2008.

Arbetet med en översyn av medborgarskapslagarna i Finland ska ha påbörjats, men sådant tar tid. Utlandsfinländarparlamentet trycker på för att möjligheten att återfå medborgarskapet ska permanentas: det finns ju inget logiskt skäl att begränsa den till fem år.

Vid det här laget ska alla som sökt ha återfått medborgarskapet, men behandlingarna har dragit ut på tiden.

Det blev en trevlig stund av samhörighet bland de nära 40 deltagarna i träffen i Göteborg. Själv kände jag en ström av värme från min gamla förening. Tack!

Kai Rosnell

Krigsfaderlösa registreras

Hur många finska barn miste sin far under Finlands krig 1939-1945?

Minst 50 000, men ingen vet. Det finns inga säkra siffror.

Nu försöker Förbundet för de stupades anhöriga (Kaatuneitten Omaisten Liitto, KOL) ta reda på och registrera alla ”krigsfaderlösa” (på finska ”sota-orvot”).

Det finns en hel del krigsfaderlösa bland krigsbarnen i Sverige.

Det finns en blankett för detta ändamål (att hämta på hemsidan www.kolry.fi).

Förbundet tror inte att man kan hitta alla, och alla kanske inte vill ge sig till känna, erkänna att de är krigsfaderlösa..

Avsikten är inte att skaffa dem sociala förmåner, bara att även de ska erkännas som offer i kriget. Självva överlevde de, men deras offer har ofta varit tungt att bära. *K.R.*

Författarafton nästa höst?

Nej, det blir ingen författarafton på Finlandsinstitutet i Stockholm till våren.

Riksförbundets tanke med en sådan träff var en sorts ”Bokens Dag” med enbart krigsbarnslitteratur.

Finlandsinstitutets **Bengt Packalén** blev imponerad av hur stor bibliografin var med skönlitteratur om finska krigsbarn, för att inte tala om facklitteraturen.

– Men jag kan inte välja ut en, två eller tre författare ur listan och arrangera ett program kring dem, säger Packalén.

Han hade dock redan fastställt ett datum, men utan att riktigt tänka efter hur programmet skulle se ut.

– Krigsbarnsproblematiken är absolut värd uppmärksamhet på Finlandsinstitutet, och jag kan mycket väl tänka mig att arrangera något, kanske nästa höst om det dyker upp något nytt och intressant. Våra program är ju klart nyhetsinriktade, säger Packalén.

Så vi siktar in oss på hösten 2010 i stället.

Kai Rosnell

Göteborgsföreningen fick 10 000 kr

Finlandsstiftelsen i Västra Götaland har delat ut pengar för sista gången innan den upphör.

Glädjande nog kom Göteborgsföreningen Finska Krigsbarn med i utdelningen. Föreningen får 10 000 kronor i bidrag till ett speciellt ändamål i sin verksamhet.

– Vi har inte bestämt ännu vad det blir, säger ordföranden Kielo Bengtsson. Men det lutar åt en gemensam resa till rötterna i Finland.

K.R.

Ska du flytta?
Meddela
adressändring!

Historia där även krigsbarnen är med

Jag minns en tid, då krigsbarnen bara var intresserade av olika, för det mesta tragiska barnöden. Nu har lyckligtvis situationen förändrats. Det kommer hela tiden ny historisk litteratur i Finland (t.ex. om den civila befolkningens lidanden) som ger också krigsbarnen en möjlighet till en vidare helhetsbild om en fas i Finlands historia som påverkat deras liv så mycket.

I september 2009 kom **Henrik Meinander** ut med en intressant bok: *Finland 1944. Krig, samhälle, känslolandskap*. Boken koncentrerar sig på de viktigaste och väsentligaste frågorna, den är alltså inte en lång lista med ytligt analyserade detaljer.

Boken ger månadsvis från januari till december en genomlysning av 1944 års Finland i allmän-europeisk kontext. Här kommer äntligen barnen med, inte bara militärer, politiska ledare etc. Barnförflyttningarna är en del av finska folkets historia under andra världskriget.

Jag blev förflyttad till Sverige efter bombardemang av Helsingfors i februari 1944. I februari-kapitlet av boken finns avsnittet *Mål nummer 2*. Så hette den ryska operationen mot Helsingfors. Man får en bra uppfattning om hur det hela gick och hur ryssarna misslyckades.

I april-kapitlet beskriver Meinander i avsnittet *Folkförflyttningar* bl. a. barnförflyttningar och dess följder på

Henrik Meinander är professor i historia vid Helsingfors universitet.

ett initierat och realistiskt sätt: *"Under ytan har mångt före detta krigsbarn ändå ständigt burit med sig en obestämd känsla av att ha blivit slutgiltigt utelämnat och övergivet"*.¹

I december-kapitlet behandlar han bl.a. vad Sovjetledarna Stalin och Molotov tänkte efter kriget. Den militära operationen mot Finland i juni 1944 var nämligen den enda av de fyra stora operationerna ("strategiska slag") som misslyckades.

Molotov kommenterade 1980: *"Ett sovjetiskt Finland kunde lätt ha blivit ett öppet sår i Sovjetstatens kropp"*.

Troligen hade han mycket rätt. Det avgjort största lidandet vintern 1944-1945 drabbade civilbefolkningen i östra halvan av Europa, som hamnade i skottlinjen mellan de två diktaturens skoningslösa arméer, och ifall man inte lyckades fly eller dödades tvingades

rätta sig efter den nya samhällsordning som Kreml stegvis inrättade överallt där Röda armén hade tågat fram.

Man får en ny chans att orientera sig till det förflutna med hjälp av nya historiska uppgifter, som ger möjlighet till en helhetsbild. Jag rekommenderar boken till alla krigsbarn i Finland, Sverige och Danmark.

Vi krigsbarn och våra familjer är skådespelare i det stora och våldsamma historiska skådespelet i Europa. Vi betalade krigets pris på vårt sätt: den ökade tryggheten krävde i många fall ett psykologiskt pris, särskilt vid återkomsten till Finland.

Mitt förhållande till min biologiska mor gick sönder, det var krigets pris för mig. Och vi har olycksbröder över hela Europa.

Vad blev krigets pris för dig?

Pertti Kavén

Henrik Meinander: *Finland 1944. Krig, samhälle, känslolandskap*. Söderströms, Borgå 2009. ISBN 978 951 52 2570 2.

¹Författaren. menar uppenbarligen "utlämnat", inte "utelämnat" som det står i boken. Den är för övrigt dåligt korrekturläst.

K.R.

Rauno Jantunen kom lägligt

Rauno Jantunen, född 1936 i Suomussalmi, kom som krigsbarn till Huaröd i Skåne hösten 1941. Han var med i en av de första barntransporterna när dessa återupptogs efter fortsättningskrigets utbrott i juni samma år.

Han stannade i Huaröd till 1947 och har kvar många gamla vänner och lekkamrater från den tiden. Han återkom 1950 och gick bl a i Hörby samrealskola.

I höstas besökte han de gamla ställena igen.

– På den tiden bodde det väl 800 personer i Huaröd. Nu är där kanske 200-300, säger Rauno.

Under besöket hann han träffa en hel del gamla vänner, och nya också. Bl a **Tapani Rossi** i Höör.

Han kom mycket lägligt även till Knivsta för att kunna hjälpa till med etikettering och kuvertering av denna tidnings förra nummer.

Tack för hjälpen!

Rauno Jantunen bor numera i Kajani där han är med i en informell krigsbarnsförening omfattande några tiotal medlemmar.

Kai Rosnell

Har du synpunkter på tidningens innehåll?
Skriv ett inlägg!
Debattera mera!

En del av förarbetet med denna tidning. Rauno Jantunen lägger den i kuvert som dessförinnan etiketterats.

Haparandaresa april 2010

Datum för Haparandafesten: **24 april 2010.**

Förslag 1: 2 dagar i Haparanda

Fredag 23/4 kl. 18.00 Avresa med Tapanis buss (nattur) Stockholm, Cityterminalen.

Lördag 24/4 kl. 08.40 ankomst Haparanda busstation

Ev incheckning på Haparanda stadshotell/vandrarhem under fm

kl. 12.00 lunch Haparanda stadshotell (120 kr, buffé)

kl. 16.00 Program vid statyn ev. tillsammans med Sotalapset

Festmiddag på Haparanda stadshotell (340 kr)

Övernattning.

Söndag 25/4 Frukost och fritt program.

Förslag konsert i Haparanda kyrka, kommunala musikskolan

Hemresa med nattåg (flera möjligheter).

Måndag 26/4 ankomst Stockholms C

Förslag 2: 1 dag i Haparanda

Fredag 23/4 kl. 18.00 Resa med Tapanis buss (nattur) Stockholm, Cityterminalen.

Lördag 24/4 kl. 08.40 Ankomst Haparanda busstation

kl. 12.00 Lunch, Haparanda stadshotell

kl. 16.00 Program vid statyn (Ev. tidigare)

kl. 17.40 Hemresa med Tapanis buss

Söndag 25/4 kl. 08.30 Ankomst Stockholm Cityterminalen.

Resemöjligheter:

Stockholm–Haparanda:

Tapanis buss: Avresa fr. Sthlm Cityterm. kl. 18.00 Ank. Haparanda kl. 08.40

Tåg: Stockholm–Luleå: 18.12–06.55. Buss Luleå–Haparanda. Ank. 10.35

Haparanda–Stockholm:

Tapanis buss går endast torsdagar och lördagar

Buss Haparanda–Luleå kl. 16.10 Sedan nattåg fr. Luleå kl. 20.03. Ank. Sthlm kl. 10.00.

Tel. Tapanis buss: 0922-12955.

Logi: Haparanda stadshotell tel. 0922-61490 el. info@haparandastadshotell.se
Haparanda vandrarhem tel. 0922-61171.

OBS! Var och en bokar själv resa och logi!

Anmäl om deltagande till Jouko Rajaniemi tel. 0290-24917 el. 0702-095653 eller jouko.rajaniemi@telia.com

Priser logi:

Haparanda stadshotell: Dubbelrum per/natt inkl frukost	715:-
Enkelrum	1020:-
Haparanda vandrarhem: Dubbelrum	500:-
Enkelrum	350:-

Karelenresan inställd

Den exklusiva resan till Karelen som Pelle Mohlin planerade med sitt reseföretag till nästa år blir inte av.

Den var tänkt att börja i slutet av juni 2010, men sköts upp till

augusti. Nu visar det sig att intresset för denna resa tillrättalagd för krigsbarn är för svalt.

– Vi kanske återkommer med ett förslag till resa året efter, 2011, säger Pelle Mohlin.

Riksmötet 2010

arrangeras lördag 29 maj i Marieborgs kursgård i Norrköping. Endagevenemang. Mer info i nästa MedlemsNytt.

På gång i lokal-föreningarna

Gävle-Dala

Hoforsgruppen träffas sista onsdagen varje månad. Ring Jouko Rajaniemi 070-2095653.

Gästrikegruppen träffas som vanligt, mötesdagar 8 dec, 12 januari 2010, 9 februari, 9 mars.

Årsmöte 20 februari kl 13. Lokal ej bestämd.

Göteborg

Julfest onsd 16 dec kl 15, Brf Alberts lokal, Ö. Skansgatan 8, Göteborg. Anmäl till Kielo Bengtsson 031-3306665.

Medlemsmöte onsd 20 januari kl 15, samma lokal.

Mellansverige

Årsmöte i Örebro måndag 22 mars 2010. Anmäl till Kaarina Rundström-Skoog, tel 019-200833. Mer info i medlemsbrev i januari.

Stockholm

Måndagsträffar i Nockebyalen, Alviks Medborgarhus, Gustavlundsvägen 168 A, 2 tr (förbi Tvärbanan, sedan till höger). Samling från kl 13, programstart kl 14.

Anmäl senast en vecka före till Soili Andersson, tel 08-822242, e-post soisin@live.se eller Anneli Lithovius, 08-6554393, eller Hillevi Näsström, 08-58017823.

Julfest 7 dec med jazziga toner.

Programmet för 2010 är inte fastställt, mer än datumen: 12 januari, 1 februari, 1 mars årsmöte, 12 april, 10 maj vårfest.

Sydsverige

Julfest den 4 december, Restaurang Borgen, Osby.

Årsmöte i mars, Medborgarhuset i Eslöv. Datum senare.

Mer info senare om sommarträff, höstträff (ålagille) m m.

Avs: RFK
c/o Kai Rosnell
Kölängsvägen 10
741 42 Knivsta

Varen hjärteligt välkomna!

*Gamle vise Väinämöinen
sitter på en sten och spelar
med sin kantele i knäet
efter dagens flit och id.
Njutande av aftonstunden
sänder låtar ut i världen,
låtar utav kärlek vävda
till sitt hem och hela bygden.*

*Tapio, vår gud i skogen
gick där lugnt i egna tankar
huggande sin ved vid lidret,
ville få en liten brasa
för att koka aftonkaffe
åt sig själv och Väinämöinen.*

*Vattnets gud, den gamle Ahti,
härskar över sjö och fiske,
stegar här till sina vänner,
suckande och sorgsen gick han,
var förkrossad av det skedda.
"Tänken, jag kan inte fatta
att min gudamakt är borta,
fiskekonsten helt försvunnen.
Jag som alltid brukar fånga
vad som än i vattnet virvlar
fick i dag blott denna enda!"*

*Tapio vill trösta Ahti,
klappar honom så på axeln:
"Alla minns vi dina konster
som vi kunde blott beundra,
men du vet ju dagens läge,
hela världen är lamslagen,
allting är nu upp och nervänt.
Sånglösa är skogens salar,
ingen sång i solnedgången.
Stek din fisk nu här i brasan
sedan får du också kaffe."*

*Ahti frågar sina vänner
om de sett allt folk vid vägen,
om de möjligen ock visste
varför främlingarna kommit,
är de vänner eller onda?
Levnadsvisen Väinämöinen
sträcker sig till fulla längden*

Väinämöinens hälsning

Vid Riksmötet ombord på Silja Symphony i maj framförde en grupp krigsbarn från Helsingfors ett spel byggt på Kalevala. Finlands national-epos firar i år 160-årsjubileum.

Spelet byggde på att Väinämöinen hämtade tillbaka ljuset och värmen till sin hembygd Kalevala.

Helsingforsarna överlämnade blåvita självständighetsljus som ett symboliskt välkommen till de krigsbarn

i Sverige som nu återfått sitt finska medborgarskap.

Gruppen bestod av **Arvo Suvinen, Leo Enckell, Pertti Kavén, Pirjo Vasara** och **Tuula Kollanus**. Uppläsare var **Liisa Pöyhönen** och **Dorrit Hoffman**.

Det är den mångsidiga Liisa Pöyhönen som skrivit texten, både på finska och svenska. Här den svenska versionen.

Den mångkunniga Liisa Pöyhönen
Foto: Börje Lindroth

*böjer nacken bakåt-uppåt,
skuggar ögonen med näven
för att bättre se och känna
vilka är de som har kommit,
snällhet eller ont i sinnet?*

*Och med ens ser Väinämöinen
att de visst är mer än vänner,
de är släkt med oss här alla,
äro säkert kärt välkomna.*

*"De är krigsbarn, alltså finnar,
de har samma stam och rötter,
som vi andra här i landet,
men i krigets hemska tider
sändes de till bättre trygghet
bort till Nordens andra länder,
bort från krigets alla fälor."*

*Gubbarna nu börjar grubbla,
vem kan säga vad de borde,
vem nu vet hur de bör göra
när en fest de ville göra,
alla gäster hit välkomna.*

*Gubben Väinämöinen tänker,
söker komma på en lösning
och med ens så vet han svaret:
"Det är kvinnfolk som kan veta,*

*som kan hjälpa oss med festen,
de kan hitta på en gåva,
välkomsthälsning åt dem alla.
Mobilen är nog här i väskan,
den vill jag visst genast finna."*

*"Ilmatar, min kära moder,
kärast utav världens kvinnor,
du som allting vet och fattar,
du som är mitt stöd det bästa.
kom så snabbt som du kan komma.
Från din stora gåvokista
leta dessförinnan saker,
gåvor som vi kunde räcka
som ett minne till de vänner,
släktingar som äro komna
åter hit från grannens marker."*

*Så hon kommer, nästan flyger
med väninnan vid sin sida
och de båda bär på knyten,
knyten som de varsamt lämnar,
lägger fram för Väinämöinen.*

*Sedan gamle Väinämöinen
ville visa vad han kände,
ville öppna hjärtats tankar
och han sade det med orden,
så uttalande sin hälsning:*

*"Kära bror och kära syster,
barn av Finlands stam och rötter,
kom så sjunger vi en parsång,
flätar samman våra röster
till den stora dagens ära.
Alltför sällan har vi träffats,
suttit i varandras sällskap.
Kom till forna fädernas marker,
era mödrars kära byar,
vilka ni som barn fick lämna
men som åter er välkomnar.*

Varen hjärteligt välkomna !

Liisa Pöyhönen
(med lite lån från Lars och Mats
Huldéns översättning av Kalevala).